

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 23869
Tarih: 17.02.2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

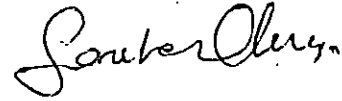
Acil Durumlar ve Afet Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

HDP Grup Başkanvekili

Siirt Milletvekili

Hakkı Saruhan OLUÇ

HDP Grup Başkanvekili

İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm
Esas Komisyon	Anayasa
Tarih: 20 Şubat 2023	Esas No: 2/4947

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
17 Şubat 2023
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
17 Şubat 2023
No: 1121614

GENEL GEREKÇE

Türkiye, aktif fay hatları üzerinde bulunan bir deprem ülkesidir. MTA'nın yaptığı çalışmalara göre 18 kent merkezi, 80'i aşkın ilçe ve 500'ü aşkın köy doğrudan aktif fay zonlarının üzerindedir. Türkiye'nin jeolojik yapısından ötürü sürekli olarak büyük ölçekli depremler gerçekleşmektedir. Yani Türkiye doğa olaylarının sıklıkla yaşandığı ve fakat gerekli tedbirlerin bir türlü alınamayarak sonuçları itibariyle de "doğal olmayan afetler" in yaşandığı bir ülkedir.

Türkiye en son 6 Şubat 2023 tarihinde 10 kentin etkilendiği Maraş merkezli 7,7 ve 7,6 büyüklüğünde iki deprem yaşadı. Depremden etkilenen yurttaşların ve söz konusu bölgede yaşayan mültecilerin toplam nüfusunun 15,2 milyon civarında olduğu göz önünde alındığında, yaşanan depremin etki haritası da tahayyül edilebilir.

Deprem ülkesi olan Türkiye'de, 2020 yılında 24 Ocak'ta Elazığ'da 6,7; 30 Ekim'de ise İzmir'de 6,6 büyüklüğündeki iki depremde 158 yurttaşımızı kaybettik. Oysa aynı yıl Elâzığ ve İzmir depremlerinden daha büyük ölçekte sekiz farklı ülke ve beş farklı kıtada gerçekleşen 13 depremde toplam kayıp 11 kişidir. Dolayısıyla felaketi yaratan doğa olaylarından çok, depremin yaşandığı ülkelerdeki ekonomik, toplumsal ve teknik gelişmelerin, önlemlerin ve hazırlıkların düzeyidir. Aynı zamanda ülkeleri yönetenlerin doğa olaylarına karşı yaklaşımlarıdır.

6 Şubat 2023 tarihli depremlerin ardından "Mekanda Adalet ve Deprem" sayısı yayınlayan beyond.istanbul, depremin toplumsallığına ve politikasına vurgu yapmaktadır. Buna göre, risk kavramı üzerinden insan yaşamı ve doğa olaylarına karşı önlemlerin değil, ticari faaliyetin ve sermaye birikiminin esas alınmasıyla depremin yarattığı tahribatlar arasında ilişki kurulmaktadır. Bu bağlamıyla, depremlerin "doğal afet" olarak adlandırılmasının yanlış ve eksik bir adlandırma olduğunu ifade etmek mümkündür. Dolayısıyla deprem gibi doğa olaylarında esas olan gerçekleştirmeleri değil, bu olaylara karşı geliştirilen önlemler ve politikalarıdır.

Türkiye gibi deprem fay hatlarının aktif olduğu ülkelerde, doğa olayları ve özelde depremlerle ilgili sürekli bir çalışma içerisinde olunması ve depremlerin tüm boyutlarıyla tartışılarak gerekli önlemlerin ivedilikle alınması gerekmektedir. Fakat Türkiye tarihinde hiçbir iktidar deprem gerçeğine karşı bu şekilde yaklaşmamış; inşaat sektörünün sermaye birikimini öncelemiş ve yaşanan depremlerin sonuçlarını "doğal afet" olarak göstermeye veya kaderci bir yaklaşımla tahribatları normalleştirmeye çalışmıştır. Nitekim 6 Şubat tarihinde gerçekleşen depremlerden hemen sonra iktidar sözcüleri ve medyasının hep bir ağızdan "yüz yıllık felaket" demeleri ile AKP Genel Başkanı Erdoğan'ın "kader planı" açıklaması, iktidar temsilcilerinin depremle ilgili

ilk açıklamalarında yapılacak “konut sayılarını” dile getirmeleri bu iktidar anlayışı sürekliliğinin son örnekleridir.

Görüyoruz ve biliyoruz ki, AKP iktidarları döneminde depremlere karşı gerekli önlemler alınmamış; aksine depremlerin ortaya çıkardığı tahribatları derinleştiren politikalar ve uygulamalar üretilmiştir. Öncelikle inşaat sektörünün hızlı ekonomik büyümeyi sağlayıcı niteliğine yaslanan AKP, bu sektörlü ve sektörün çıkar gruplarını esas alan politikaları devreye koymuştur. Ülkeyi büyük bir şantiye olarak hayal eden bu yaklaşım neticesinde, konut temel barınma hakkı olmaktan çıkarılarak artı-değer üretilen, kar edinilen bir yatırım aracına dönüştürülmüştür. Böylece sermaye birikim yolları açılmış ve bu yol genişledikçe iktidar ve sektör lobileri arasındaki ilişkiler denetimsizliği ve önlemsizliği örgütlemiştir.

Depreme karşı dayanıklı konut yapma fikri, tahribatların minimuma indirilmesiyle değil, inşaat maliyetlerinin yükselmesiyle ölçülür hale gelmiştir. Böylece Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin depremlerle ilgili çalışmalarından çıkan öneriler dahi dikkate alınmamış ve Afet İşleri Genel Müdürlüğü bütçesi ve personel rejimi, doğa olayları gerçeklerinden bağımsız şekilde organize edilmiştir.

6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen ve hem coğrafi hem de nüfus olarak geniş bir alanı etkileyen Maraş merkezli depremlerle birlikte Türkiye’deki eksiklikler ve politik hatalara yol açan yanlış tercihler bir kez daha gün yüzüne çıkmaktadır. Deprem olduğu andan itibaren, ilk müdahale ve yardımların sağlanması için saatlerce beklenilmiştir. Bunun sebebi yerele inisiyatif ve imkân tanımayan, gittikçe daha fazla merkezileşen devlet yapısı ve politik karar alma süreçlerinin tek kişi ve etrafında toplanmasıdır. Depremi hemen ardından OHAL ilan edilmesiyle merkezdeki yetkilerin artırılması da iktidarın krizi yönetemediğini, bu krizden fırsat çıkarmak istediğini göstermiştir.

Depreme karşı önlem ve müdahalelerde ortaya çıkan başarısızlık, iktidar tarafından dayanışma ağlarının engellenmesiyle örtülmek istenmiş ve depremin yarattığı tahribat daha fazla derinleştirilmiştir. Bu kapsamda depremlilerle dayanışmak için gönderilen malzemelerin AFAD tarafından engellenmesi veya dağıtımı yavaşlatacak şekilde hareket edilmesi tahribatın derinleşmesine neden olmuştur. Ayrıca Maraş Pazarcık’ta parti gönüllülerimizin yardımları organize ettiği depoya el konulmak ve kayyım atanmak istenmesi tarihin kara sayfalarına geçecek bir uygulama olmuştur.

İktidarın 2012 tarihli Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun’da zaman zaman yaptığı değişiklikler bile iktisadi rantın artırılmasını esas aldığını göstermektedir.

Bu değişikliklerin sahadaki yansımaları, iktidarın doğa olaylarına karşı önlemleri değil, kendi dar çevresinin ve makamlarının geleceğini düşündüğünü göstermektedir. İktidarın yetkilerini artırarak olayları ve nüfusu kontrol etmeye yönelik politikaları, depremin yarattığı tahribatları gidermek bir yana büyötmüştür.

Buna karşın siyasi partiler, sivil toplum örgütleri, dernekler, uluslararası kuruluşlar, yani toplumsal güçler tarihin gördüğü en büyük dayanışmalardan birini hayata geçirmektedir. Siyasi, ekonomik ve toplumsal gerilimleri bir yana bırakan toplum, ortak sembolik değerler etrafında toplanarak depremden etkilenenlerle dayanışma içerisinde olmaktadır. Yerel ağlar üzerinden gerçekleşen dayanışma, depremzedelerin soğuk hava ve yıkımdan bir nebze de olsa korunmasını sağlamaktadır.

Deprem ülkesi olan Türkiye, doğa olaylarını sabit bir gerçeklik olarak ele alıp, önlemler ve politikalar gerçekleştirmelidir. Öncelikle “Kent Hakkı” anayasal bir hak olarak tanınmalıdır. Bunun yanı sıra olası doğa olaylarına karşı gerçekçi analizler çıkarılıp, rant çevrelerini dinlemeyecek şekilde önlemler alınmalıdır. Son kertede, Türkiye’de bunlara benzer birçok önlemin ivedilikle alınması gerekliliği açıktır.

Aktif fay hatları üzerinde bulunan Türkiye’nin Meclisi’nde, doğa olayları ve depremlerle ilgili sürekli çalışan, bilgi üreten, önlemler alan ve bunları yapabilmek için gerekli hukuki adımları atan bir ihtisas komisyonuna ihtiyaç vardır. Bu kapsamda, kanun teklifimizle **Acil Durumlar ve Afet Komisyonu** kurulmakta, bu komisyonun amacı ve kapsamı, kuruluşu, görevleri, yetkileri, çalışma usul ve esasları düzenlenmektedir.

ACİL DURUMLAR VE AFET KOMİSYONU KURULMASI HAKKINDA

KANUN TEKLİFİ

Amaç ve Kapsam

MADDE 1- Bu kanunun amacı, Türkiye’de deprem başta olmak üzere gerçekleşmesi ihtimali olan doğa olaylarına karşı gerekli önlemlerin alınması, bu önlemlerin uygulanması için hukuki ve idari alt yapının hazırlanması, bugüne kadar gerçekleşen ölümlü doğa olaylarının neden ve sonuçlarının belirlenmesiyle ilgili çalışmaları önermek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde, **Acil Durumlar ve Afet Komisyonu**’nun kuruluş, görev, yetki, çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

Komisyonun Kuruluşu

MADDE 2- (1) Üye Sayısı, TBMM’de grubu bulunan siyasi parti gruplarından ikişer üyeden ve bağımsız milletvekillerinden toplam iki üyeden oluşur. Bağımsız milletvekilleri isteğe bağlı olarak kurayla seçilir.

(2) Komisyon Başkanlık Divanı; Komisyon üyelerinin kendi aralarından seçeceği bir başkan, iki başkanvekili, bir sözcü ve bir kâtipten oluşur. Bu seçim, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanan Komisyonun, toplantıya katılanların salt çoğunluğunun gizli oyuyla yapılır. Komisyon başkanı ve iki başkanvekili farklı siyasi partilere mensup olmak durumundadır. Komisyon sözcüsü ve kâtip aynı siyasi partiye mensup olanlardan seçilemez.

(3) Komisyonda salt çoğunluğun oyu ile; ülke genelinde örgütlü olan ve doğa olayları ile afet alanında çalışan sivil toplum kuruluşu ve meslek örgütü temsilcileri ile bu alanda çalışan akademisyenler ve uzmanlar arasından her komisyon üyesinin önereceği bir kişi, komisyon bünyesinde çalışmak üzere görevlendirilir.

(4) Komisyon; yapılan çalışmalarda danışmak ve hizmet almak üzere alanında uzman ve akademisyen kişiler arasından her komisyon üyesinin seçeceği üç kişiden oluşan bir **Acil Durumlar ve Afetlere Hazırlık Danışma Grubu** kurar.

Komisyonun Görevleri

MADDE 3- (1) Acil Durum ve Afet Komisyonunun görevleri şunlardır:

- a. Türkiye tarihinde yaşanan depremlerin sebep ve sonuçlarını, yarattığı tahribatları ve alınan önlemlerin yeterlilik düzeyini araştırmak.
- b. Türkiye'deki yapı stokunun mevcut durumunu tespit ile güçlendirme faaliyetlerine dair öneriler hazırlamak, denetim mekanizmalarında aksaklıkları tespit ve bunları giderici müdahalelere dair yönetsel öneriler geliştirmek.
- c. Geçmişte yaşanan depremlerin sorumlularını belirleyerek mağdurların bireysel ve toplu olarak yaptığı başvuruları incelemek, idari ve yargısal süreçleri harekete geçirmek.
- d. Olası doğa olaylarına karşı gerekli önlemlerin alınması için uluslararası iletişimler kurarak gerekli raporları düzenlemek ve önerileri raporlaştırmak.
- e. Türkiye'nin deprem risk haritasını çıkarmak ve alınması gereken önlemleri tespit etmek.
- f. Doğa olaylarına karşı kamuoyunu bilgilendirecek materyaller, yayınlar ve raporlar hazırlamak. Gerekğinde kamuya ait iletişim araçları ve tüzel kişilikleriyle yayın yapmak.
- g. Olası doğa olaylarına karşı gerekli önlemlerin alınması için hukuki alt yapıyı hazırlayarak TBMM Genel Kurulu'na sevk etmek.

Komisyonun Yetkileri

MADDE 4- (1) Acil Durum ve Afet Komisyonu; görevleriyle ilgili olarak Bakanlıklarla genel ve özel bütçeli dairelerden, tüm özel ve kamu arşivlerinden, mahalli idarelerden ve muhtarlıklardan, üniversitelerden, meslek örgütlerinden, diğer kamu kurum ve kuruluşlarından, diğer özel kuruluşlardan bilgi istemek, sorumluluğu ve yetkisi bulunan kamu kurumlarında inceleme yapmak, ilgilileri veya gerek duyduğu şahısları çağırarak bilgi almak yetkisine sahiptir.

(2) Komisyon görev alanıyla ilgili faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum örgütleri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının çalışmalarından faydalanır.

(3) Komisyon gerekli gördüğünde uygun bulacağı ulusal veya uluslararası sivil toplum örgütleri ve meslek örgütleri ile birlikte çalışabilir, uzmanların bilgisine başvurabilir, Ankara dışında da çalışabilir.

(4) Komisyon, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde esas veya tali komisyon olarak görev yapar.

(5) Komisyon, devlete, kamu kurumlarına veya kamu tüzel kişilerine ait tüm arşivlerde inceleme yapabilir.

Komisyonun Çalışma Usul ve Esasları

MADDE 5- (1) Acil Durum ve Afet Komisyonu çalışmalarını rapor halinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar.

(2) Komisyonun çalışma süresi her Türkiye Büyük Millet Meclisi döneminde sürer.

(3) Komisyonca önerilerin kanun teklifleri ilgili komisyonlarda görüşülerek, TBMM Genel Kurul gündemine en geç 15 gün içerisinde alınır.

(4) Komisyonun hazırladığı raporlar, Genel Kurul gündemine alınır ve en geç 15 gün içinde üzerinde genel görüşme açılır.

(5) Komisyon gündemi, komisyon toplantısına katılan üyelerin salt çoğunluğu ile belirlenir.

(6) Komisyon raporları, Cumhurbaşkanlığı, ilgili Bakanlıklar ve bağlı kurumlara Başkanlıkça gönderilir.

(7) Komisyon çalışmalarını alt komisyonlar kurmak suretiyle de yapabilir.

(8) Komisyona TBMM Başkanlığı bünyesinde sekretarya oluşturulur. Komisyonun çalışmaları için TBMM bütçesinden yeteri kadar ödenek ayrılır. Sekretaryanın çalışması ve ayrılacak ödeneğin kullanımı yönetmelik ile düzenlenir.

(9) Komisyon çalışmaları ile ilgili olarak, yurt içi ve yurt dışı görevlendirmelere ait giderler, Komisyon kararı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının onayı ile 6245 Sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinden karşılanır. Bu kanunla belirtilen Acil Durumlar ve Afetlere Hazırlık Danışma Grubu'nda çalışanlardan kamu görevlisi olmayanlara TBMM Başkanlık Divanınca belirlenecek aylık ödeme yapılır.

Uygulanacak İçtüzük

MADDE 6- Acil Durum ve Afet Komisyonunun çalışmalarında, bu Kanunda düzenleme olmayan hallerde Türkiye Büyük Millet Meclisi İ t z    hükümleri uygulanır.

Özel Hükümler

MADDE 7- (1) TBMM’de grubu bulunan siyasi partilerden veya bağımsız milletvekillerinden herhangi biri ya da daha fazlası komisyona kendi ya da parti grubunun kararı ile katılmazsa, söz konusu üyelik düşer.

(2) Acil Durumlar ve Afetlere Hazırlık Danışma Grubu’nda herhangi bir nedenden ötürü toplam danışma grubu  ye sayısına ulaşılamazsa, boş olan üyelik düşer.

Yürürlük

MADDE 8- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 9- Bu Kanun hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı yürütür.